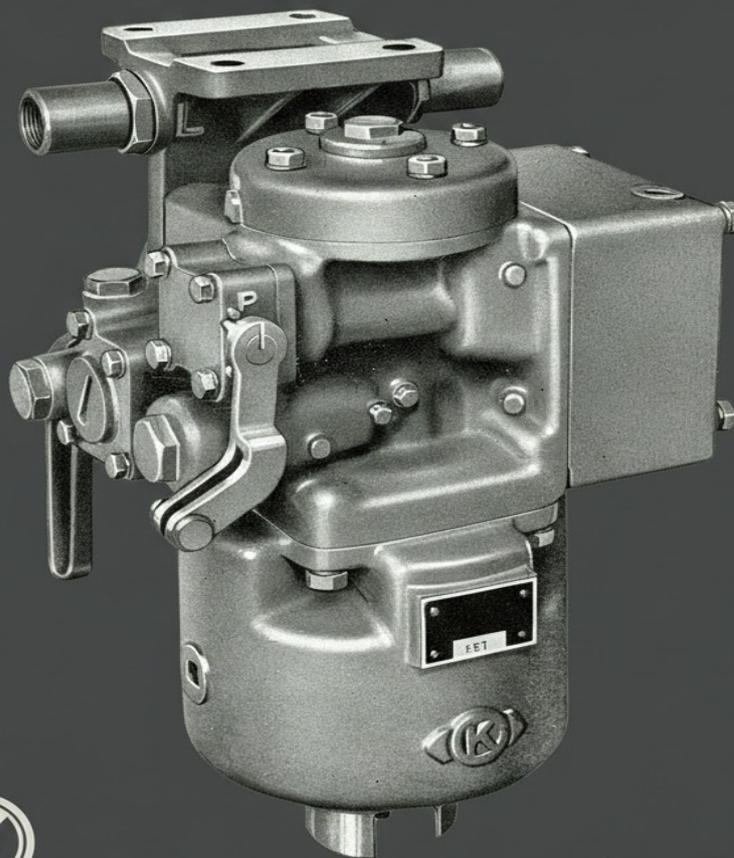

НАРЪЧНИК за РЕМОНТ И ИЗПИТВАННЕ на функционални вентили КЕ0 / КЕ1 / КЕ2

от Федя Серафиев

Автор: Федя Серафиев

Специалист железопътни спирачни системи

Първо издание, София 2026

Издание 1.0 | 2026 г.

СИСТЕМА КЕ на Knorr-Bremse

ИЗДАТЕЛСКА ИНФОРМАЦИЯ

Рецензенти:

инж. Христо Сугарев - Главен инженер Пътнически вагони в ППП Пловдив към БДЖ - Пътнически превози ЕООД

инж. д-р Венелин Павлов - Главен експерт в отдел Ремонт и експлоатация на вагони, Дирекция ПЖПС, Холдинг БДЖ ЕАД

Издател: Федя Серафиев

Формат: Електронно издание (DOCX/PDF)

Първо издание: София, 2026 г.

ISBN 978-619-93799-1-2

© 2026 Федя Серафиев, автор

Всички права запазени. Никаква част от това издание не може да бъде препечатвана или разпространявана без писмено съгласие на автора.

Website: spirachki.eu

ЗА АВТОРА

Федя Серафиев е технически консултант в областта на железопътните спирачни системи с над 35 години професионален опит.

През тези десетилетия е работил с влакови спирачни системи на водещи световни производители като Knorr-Bremse,

- Oerlikon
- **Knorr-Bremse**
- Faiveley Transport (Wabtec)
- Westinghouse
- И други водещи производители

В момента предоставя консултантски услуги в България и Европа в областта на тестването, ремонта и поддръжката на влакови спирачни системи.

1. УВОД

Настоящият наръчник е предназначен за техническия персонал, работещ в железопътни депа и специализирани работилници за ремонт на спирачна арматура. Той описва стъпка по стъпка процедурата за ремонт на функционални вентили от спирачна система KE на Knorr-Bremse, монтирани на железопътни товарни и пътнически вагони.

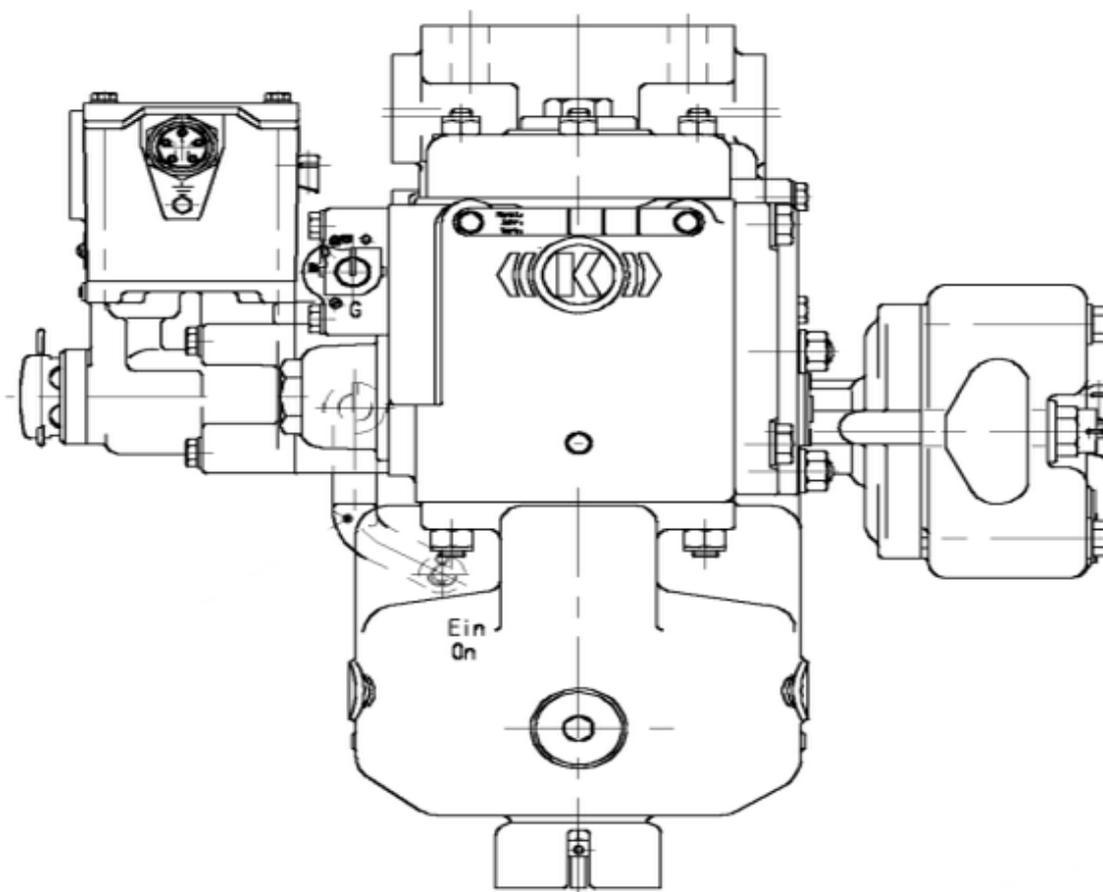
Процедурите в наръчника са еднакви за всички разновидности на KE вентила: КЕО, КЕ1 и КЕ2. Разликите между отделните модификации са описани в уводната глава, а там, където при конкретен модел има специфика, тя е отбелязана изрично.

Наръчникът е структуриран в логическа последователност на ремонтния процес — от предварителната подготовка извън работилницата до завършването на работата по чело и поставяне на вентила на въртящото менгеме за продължаване на ремонта. Следващите глави от наръчника ще описват разглобяването на вътрешния механизъм и изпитването на стенда.

⚠ ВНИМАНИЕ: Функционният вентил е ключов елемент на автоматичната спирачна система. Неправилно извършеният ремонт може да доведе до неизправност на спирачките и да застраши безопасността на движението. Строгото спазване на описаните процедури е задължително.

---

2. КАКВО Е ФУНКЦИОННИЯТ ВЕНТИЛ KE

2.1 Общо описание

Функционните вентили са апарати, предназначени да извършват задействането на автоматичната пневматична спирачна система на вагона. Те са основни компоненти на тази система и осигуряват безопасността на пътниците, служителите и товарите.

Казано по-просто: функционният вентил е уред, следящ изменението на налягането в Главния въздухопровод (ГВП). По своята същност той е **изпълнителен спирачен апарат** — при спадане на налягането в ГВП задейства спирачките, а при неговото възстановяване ги освобождава.

Вентилът се монтира на рамата на вагона и е свързан главно към три точки:

- **Главен въздухопровод (ГВП)** — откъдето получава командното налягане
- **Запасен резервоар** — откъдето взема въздух при задействане на спирачките
- **Спирачен цилиндър** — към който подава или от който изпуска въздух

2.2 Принцип на действие

Функционният вентил KE извършва три основни процеса:

1. Зареждане

При нормална работа (без спиране) налягането в ГВП е около 5 bar. Вентилът зарежда запасния резервоар до работно налягане и държи спирачния цилиндър без налягане — спирачките са освободени.

2. Задържане (задействане)

При спиране машинистът намалява налягането в ГВП. Вентилът реагира на спада и насочва **въздух от запасния резервоар към спирачния цилиндър**. Спирачките се задействат. KE системата е неизтощаема — позволява степенно задействане и степенно разхлабване.

3. Разхлабване

При повишаване на налягането в ГВП вентилът изпуска въздуха от спирачния цилиндър и зарежда отново запасния резервоар. Спирачките се освобождават.

***i** Системата KE е неизтощаема спирачка — позволява многократно степенно задействане и освобождаване без загуба на ефективност, за разлика от изтощаемите системи.*

2.3 Разновидности на функционалния вентил KE

Известни са много разновидности, като всяка следваща се получава чрез добавяне на нови елементи към предишната:

Списък на функционални вентили KE / RLV

№	Серия / Модел	Варианти и Спецификации
1	KE0	KE0aSL(E/1), KE0adSL(E3/5), KE0aM-SL 8", Ke0a, Ke0a S, Ke0a MSL
2	KE1	KE1c-SL, KE1aM-SL, KE1ad-SL, Ke1a/3,8 SL, Ke1ad SL
3	KE2	KE2a/3,8-SL-AL, KE2aSL-ALD, KE2c-SL-AL, KE2aSL-ALB/d...
4	KE2 (Допълнителни)	Ke2a SL AL, Ke2a SL ALD, Ke2a SL ALB/d...
5	RLV	RLV11/d..., RLV12, RLV12 (товаро-спирачни вентили)
6	Други	Над 100 вариации и модификации на горепосочените серии

Настоящият наръчник се фокусира върху следните основни модификации на вентила КЕ, намиращи по-широко приложение в практиката:

Модел	Режим	Характеристика
КЕО	Пътнически	Предимно пътнически влакове
КЕ1	Товарни	Като КЕО, с едностепенен преводач на налягането
КЕ2	Товарни	Като КЕ1, допълнен с теглови регулатор — изменя спирачната сила според натоварването на вагона
КЕsS	Бързи/експресни	За бързи и експресни влакове; добавен ускорител на задействането

2.4 Индексите a, b, c и d

Означенията КЕО, КЕ1 и КЕ2 могат да се срещнат с индекси a, b или c, показващи направени подобрения:

- **a** — добавен предпазител срещу препълване на командна камера А при пълнителен удар
- **b** — подобрение a плюс повишена готовност за действие след пълно разхлабване
- **c** — подобрения a и b плюс ускорено задържане

Индексът **d** (напр. КЕ0dv) означава, че вентилът е с фиксиран клапан за максимално налягане.

При тази модификация дюзовата вложка е **E3/5** (вместо **E/1**) и в пълнителя "R" са сменени пружина и клапан, позволяващи бързо зареждане на запасния резервоар **до 4,1 bar**, след което пълненето **до 5 bar** продължава само през дюзата.

2.5 КЕФ — следващото поколение

КЕФ е най-новото поколение функционални вентили на Knorr-Bremse. Той не е предмет на настоящия наръчник, но е важно да се знае, че при капитален ремонт на подвижен състав КЕФ е препоръчителна замяна на по-старите КЕ серии. Ремонтната документация за КЕФ се издава отделно.

3. МЕРКИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ

Задължителни изисквания по време на целия ремонтен процес:

- Лични предпазни средства: защитни очила, работни ръкавици, работно облекло
- При работа с нафта или разтворители — добра вентилация на помещението, без открити пламъци
- Ползвайте само изправен инструмент — повреден ключ или флашка може да причини наранявания
- Не форсирайте шпилките при минаване с флашка — рискувате скъсване
- Въртящото менгеме се обслужва само от обучен персонал
- Свалените части наредете организирано — сбъркана или изгубена част компрометира ремонта
- Не монтирайте гумата върху влажна или мръсна повърхност

---

4. ПРЕДВАРИТЕЛНА ПОДГОТОВКА ИЗВЪН РАБОТИЛНИЦАТА

Преди да бъде внесен в работилницата, вентилът се подлага на предварителна подготовка в зоната за груба обработка. Целта е да се отстранят натрупаните ръжда, кал и груби замърсявания и работилницата да се запази чиста.

4.1 Почистване с телена четка

Механичното почистване с телена четка е първата задължителна операция.

1. Изберете подходяща телена четка — бормашина с телена четка за по-тежки наслоявания, ръчна стоманена четка за по-достъпни места.
2. Обработете методично всички повърхности на корпуса — от всички страни, около фланците и около шпилките.
3. Обърнете специално внимание на четирите шпилки M12 на челото — там ръждата и старите уплътнителни остатъци се натрупват най-силно.
4. Свалените замърсявания събирайте и изхвърляйте по установения ред.

⚠ ВНИМАНИЕ: При работа с бормашина и телена четка задължително ползвайте защитни очила и ръкавици.

4.2 Издухване със сгъстен въздух

Непосредствено след почистването с четката вентилът се продухва с пистолет за сгъстен въздух.

1. Насочете пистолета в кухините на корпуса, между фланците и около шпилките.
2. Продушайте всички резбови отвори.
3. Работете на добре проветрено място или под аспирационна уредба.
4. Прегледайте визуално — не трябва да остават видими груби замърсявания.

⚠ ВНИМАНИЕ: Задължително ползвайте защитни очила — отхвърлените частици са опасни за очите.

! Едва след изпълнение на стъпки 4.1 и 4.2 вентилът се внася в работилницата за ремонт.

5. РЕМОНТ НА ЧЕЛО В РАБОТИЛНИЦАТА

В работилницата се извършва ремонтът на челото — демонтаж, почистване, подмяна на гумата и филтъра при необходимост, и монтаж. Следвайте стриктно реда на стъпките.

5.1 Поставяне на масата

Вентилът се поставя стабилно на работната маса, в позиция осигуряваща достъп до челото от всички страни. При необходимост се ползват подложки за стабилизиране на корпуса.

5.2 Демонтаж на чело, филтър и гума

Челото включва входния филтър и уплътнителната гума. Демонтажът се извършва внимателно, без рязко издърпване.

1. Развийте болта **M8** с ключ или тресчетка.
2. Демонтирайте челния филтър.
3. Свалете челната гума (уплътнение).
4. Наредете всички свалени части в правилен ред на масата за оглед.

5.3 Разглобяване и почистване на челния филтър

Челният филтър предпазва вътрешния механизъм от замърсявания, постъпващи от ГВП. Неговото състояние е критично за правилното функциониране на вентила.

1. Разглобете филтъра напълно.
2. Огледайте филтърното сито за запушване, корозия или механична повреда.
3. Почистете ситото с четка и промийте с нафта.
4. Огледайте корпуса на филтъра за пукнатини или деформации.
5. При необратима повреда — корозия, пробив, деформация — подменете филтъра изцяло с нов.

***i** При съмнение дали филтърът е годен — подменете го. Запушен или повреден филтър ограничава въздушния поток и нарушава работата на вентила.*

5.4 Оценка и смяна на челната гума

Челната гума е основното уплътнение между капака и корпуса. При всеки ремонт се оглежда критично. Задължителна смяна при:

- Видима деформация, изкривяване или набъбване на материала
- Пукнатини, прорези или разкъсвания по уплътнителната повърхност
- Втвърдяване или загуба на еластичност
- Неравномерно изтъняване по периметъра
- Следи от течове при предишна експлоатация

⚠ ВНИМАНИЕ: При наличие на дори един от тези признаци гумата се подменя задължително. Монтирането на дефектна гума е недопустимо.

5.5 Обработка на шпилките M12

Четирите шпилки, закрепващи челото към корпуса, се обработват с флашка M12. Целта е да се почистят резбите от корозия, деформации и стари уплътнителни материали.

1. Огледайте всяка шпилка за огъване или скъсан гребен — при такива дефекти шпилката се подменя.
2. Минете флашката M12 по цялата дължина на резбата — без форсиране.
3. Продушайте резбата с въздух след обработката.
4. При силна корозия нанесете антисизийна паста на резбата преди монтажа.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не форсирайте флашката — при скъсана резба шпилката трябва да се подмени изцяло.

5.6 Почистване на уплътнителната повърхност на челото

Уплътнителната повърхност на челото трябва да е перфектно чиста преди монтажа на новата гума. Следвайте точно тази последователност:

Стъпка 1 — Механично изчистване

Изчистете перфектно цялото чело от стари уплътнителни остатъци, ръжда и замърсявания с четка или шлифовъчна хартия. Повърхността трябва да е гладка и суха.

Стъпка 2 — Измиване с нафта

Измийте повърхността с нафта (технически дизел) или подходящ разтворител с парцал или четка. Целта е пълно отстраняване на маслените замърсявания.

Стъпка 3 — Подсушаване

Оставете повърхността да се подсуши естествено или подпомогнете с поток въздух. Не монтирайте гумата върху влажна повърхност.

Стъпка 4 — Продухране

Продушайте повърхността и всички резбови отвори с пистолет за въздух за окончателно изчистване от прахови частици.

! Дори малко замърсяване под гумата може да причини течове. Чистотата на уплътнителната повърхност е критична.

5.7 Монтаж на челната гума и филтъра

Монтажът се извършва в обратен ред на демонтажа. Задължителни изисквания:

1. Подмажете леко новата гума с грес (совалим или силиконова) — само тънък слой, за улеснение при монтажа.
2. Монтирайте гумата в гнездото — убедете се, че е наседнала правилно по целия периметър без изкривяване.
3. Подмажете леко контактните повърхности на филтъра преди монтажа.
4. Монтирайте филтъра.
5. Затегнете внимателно болта

⚠ Специална бележка относно смазочните материали

В практиката на БДЖ често се разчита на наследени спецификации и по-стари видове смазки. Въпреки това, моето категорично мнение е, че при ремонта на съвременна железопътна арматура **ТРЯБВА** да се прилага т.нар. „**Златен стандарт**“ на **VPI / Knorr-Bremse**.

Съгласно международните изисквания за спирачни системи на **Knorr-Bremse**, стандартът изисква използването на високотехнологични синтетични смазки, които гарантират запазване на еластичността на гумените детайли и безпроблемна работа при екстремни температурни условия (**от -40°C до +70°C**).

Препоръчителни смазочни материали:

- **Molykote PG-54 / PG-75:** Специализирана силиконова грес за метало-гумени двойки. Тя е неутрална към уплътненията и предотвратява тяхното раздуване или напукване.
- **Klüberplex BE 31-102:** Високоэффективна грес, проектирана да издържа на дълги ревизионни интервали без промяна на вискозитета.

- **Renolit HLT 2:** Еталон за работа при ниски температури, осигуряващ гладко движение на буталата през зимата.

Защо това е важно? Използването на грес на минерална основа (като масово разпространените в миналото) води до бърза деградация на новите маншети и O-пръстени. Изборът на правилна смазка не е просто въпрос на изискване, а гаранция, че вентилът ще премине успешно изпитванията на стенда и ще работи безотказно до следващата планова ревизия.

5.8 Монтаж на въртящото менгеме

След завършване на ремонта на челото вентилът се поставя на въртящото менгеме. То осигурява удобно позициониране при последващите операции — разглобяване на вътрешния механизъм.

1. Поставете вентила симетрично в менгемето — без деформиране на корпуса.
2. Фиксирайте в желаната работна позиция.
3. Проверете стабилността — вентилът не трябва да се движи по време на работа.

! Въртящото менгеме се обслужва само от обучен персонал.

6. ПРОВЕРКА ЗА ТЕЧОВЕ НА ВЪРТЯЩОТО МЕНГЕМЕ

След монтажа на вентила на въртящото менгеме и преди да се пристъпи към разглобяване на вътрешния механизъм, се извършва проверка за течове под налягане. Тази стъпка е изключително важна — тя показва предварително кои места имат пропуски и насочва вниманието при разглобяването.

6.1 Зареждане на вентила

Въртящото менгеме разполага с въздухоснабдителна система, чрез която вентилът се зарежда с работно налягане.

1. Свържете вентила към въздушната система на менгемето.
2. Пуснете въздух и заредете вентила до работно налягане 5 bar.
3. Изчакайте 3 до 5 минути — необходимо за пълното зареждане на командна камера А.

***i** Командна камера А се зарежда бавно — около 3 минути при пълно разхлабване. Не пристъпвайте към пенене преди изтичане на изчаквателното време, тъй като вентилът все още не е в работно равновесие.*

6.2 Пенене — проверка за течове

След зареждането вентилът се пени методично с пенообразуваща смес. Целта е да се открият всички места на пропуски преди разглобяването.

1. Нанесете сапунена вода или специална течност за проверка на течове върху всички уплътнени места: чело, шпилки и гайки, тръбни присъединения, корпусни уплътнения.
2. Наблюдавайте внимателно за мехури — дори малки и бавно образуващи се мехури са индикация за пропуск.
3. На удобно и видимо място (бележник, работен лист или табелка към вентила) запишете точно откъде и колко интензивен е пропускът.
4. Обходете вентила от всички страни — завъртете менгемето при необходимост.

***i** Записаната информация е работен ориентир при разглобяването. Тя насочва вниманието кои уплътнения, камери или канали изискват по-задълбочен преглед.*

⚠ ВНИМАНИЕ: Не пренебрегвайте дори малки пропуски. Малък теч при студен ремонт може да стане значителен при работни условия.

6.3 Изолиране на вентила и изпускане на камера А

След приключване на пенето вентилът се подготвя за разглобяване.

1. Изолирайте вентила — затворете подаването на въздух от системата на менгемето.
2. Изпуснете въздуха от командна камера А чрез предвидения за целта изход или разхлабителния вентил.
3. Убедете се, че налягането е напълно спаднало до нула — проверете манометъра.
4. Продушайте вентила с въздух за изчистване на остатъчен въздух от каналите.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не разглобявайте вентила преди налягането да е напълно нулево. Остатъчното налягане в камерите може да изхвърли части и да причини наранявания.

i Вентилът е готов за разглобяване на вътрешния механизъм — следваща глава на ръчника.

7. РАЗГЛОБЯВАНЕ НА ВЕНТИЛА

Разглобяването е същинската ремонтна операция. Извършва се в строга последователност и на два етапа — първо се демонтира само капакът или реле вентилът (в зависимост от модела), провежда се втора проверка за течове от клапаните, и едва след нея се разглобява всичко останало.

7.1 Демонтаж на капак или реле вентил

В зависимост от модела на вентила (KEO, KE1, KE2) конструкцията на горния възел е различна:

- При по-простите модели (KEO) се демонтира капакът на вентила.
- При по-сложните модели (KE1, KE2) вместо капак е монтиран реле вентил, който се демонтира като самостоятелен блок.

Демонтирайте капака или реле вентила внимателно, без да нарушавате останалите части на вентила.

i Реле вентилът се демонтира като цяло — не го разглобявайте на място. Той се обработва отделно.

7.2 Монтаж на тапата и втора проверка за течове от клапаните

Непосредствено след демонтажа на капака/реле вентила и преди всякаво по-нататъшно разглобяване се извършва втора проверка за течове. Тя проверява поотделно трите клапана на вентила.

4. Монтирайте тапата на отвора на корпуса, от които е свалено релето/капакът — за да не издишва въздухът през него при повторното зареждане под налягане.
5. Пуснете отново въздух и заредете вентила до **5 bar**.
6. Изчакайте зареждането на камера А (3–5 минути).
7. Пенете и проверете за течове от трите клапана:
  - Клапан за високо налягане
  - Клапан за ниско налягане
  - Клапан А

Натиснете ги, за да проверим дали не издишат при натиснато положение.

8. Запишете резултатите — откъде има теч и интензивността на пропуската.
9. Изолирайте вентила и изпуснете напълно въздуха.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не продължавайте с разглобяването преди налягането да е напълно нулево.

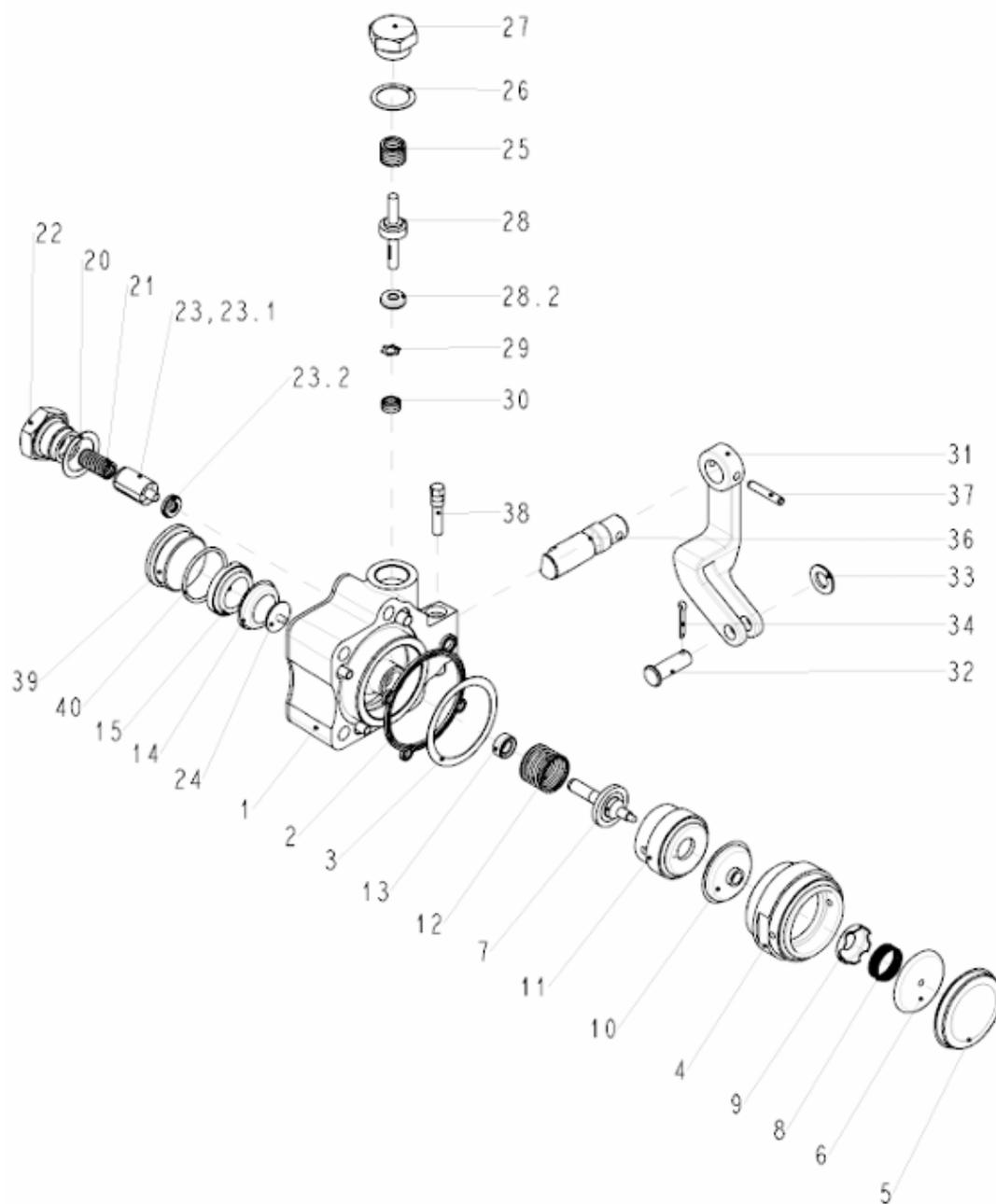
! Тази втора проверка дава точна картина за състоянието на клапаните преди разглобяването

7.3 Пълно разглобяване — демонтаж на всички компоненти

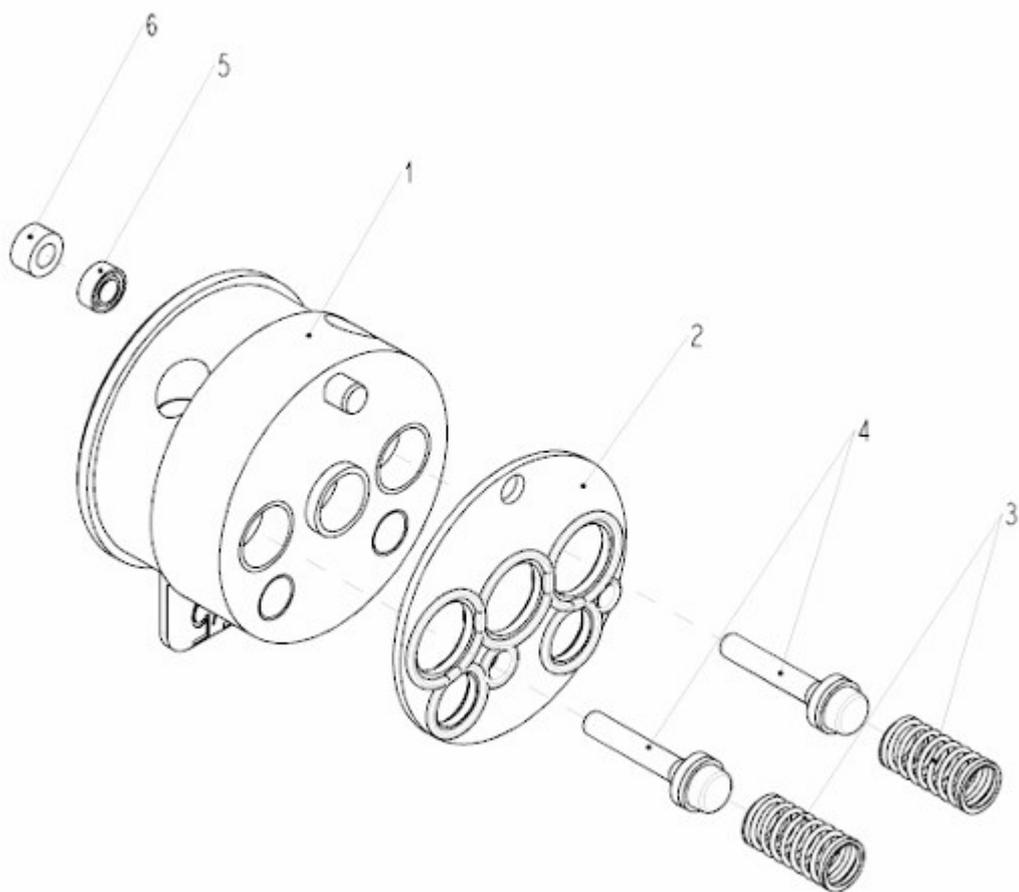
След втората проверка за течове и пълното изпускане на въздуха вентилът се разглобява напълно. Целта е да остане голо тяло — всеки компонент демонтиран и отделен за преглед и почистване.

Демонтират се последователно всички основни компоненти, включително (но не само):

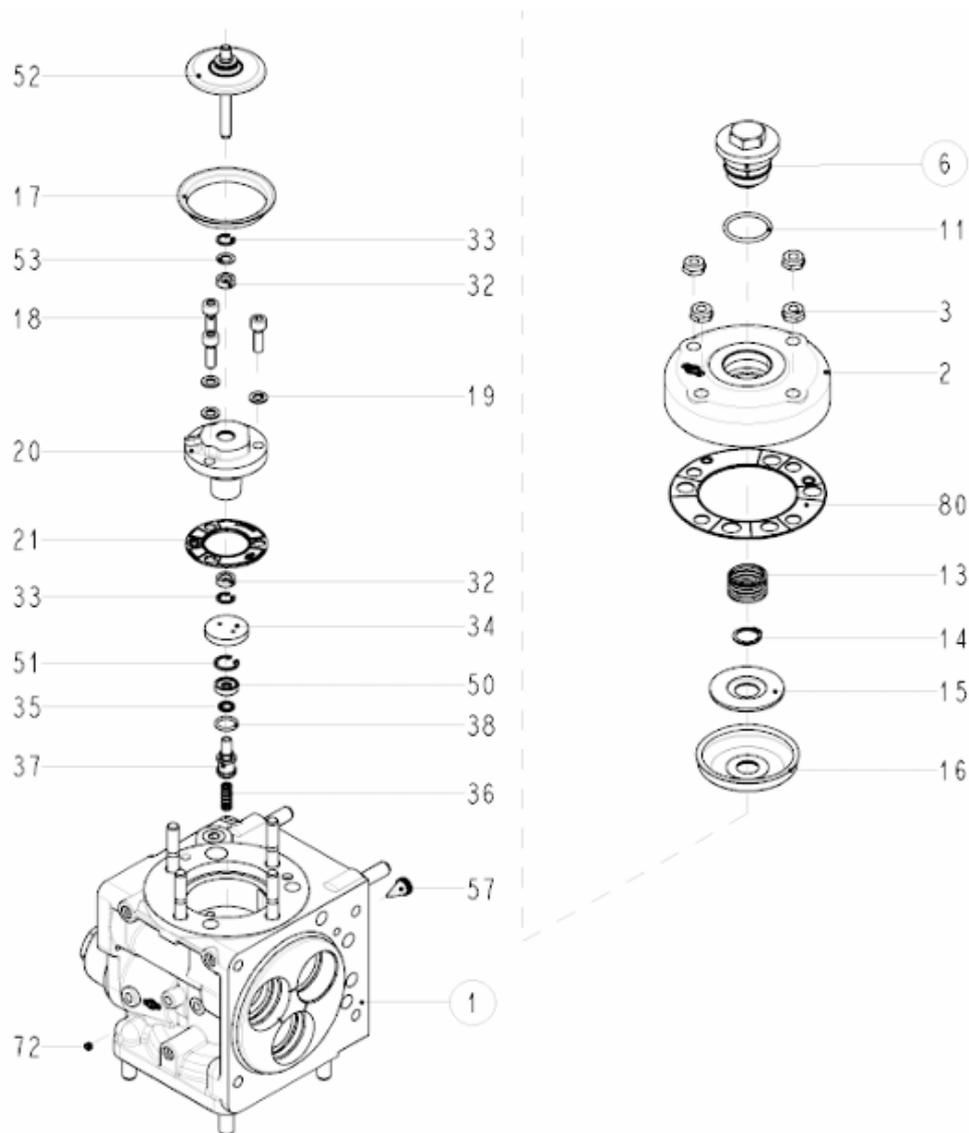
- Реле вентил (ако не е свален в стъпка 7.1)
- Пълнител R

- Дюзова вложка

- Бутала, пружини и уплътнения
- Останалите вътрешни елементи до голо тяло

i Не е необходимо да се следва строга последователност при демонтажа на отделните компоненти — важно е всяка свалена част да се нареди организирано и да не се смесват части от различни позиции.

Δ ВНИМАНИЕ: Ако сте нов, маркирайте или снимайте позицията на пружините, мембраните и буталата преди демонтажа — грешната ориентация при сглобяването води до неправилна работа на вентила.

7.4 Почистване на детайлите

След пълното разглобяване всички детайли се почистват перфектно преди оглед и оценка за годност. Инструментариумът за почистване на детайлите е различен от този за предварителната подготовка на целия вентил:

- Бормашина с телена четка— за почистване на детайлите

- Шкурка (шлифовъчна хартия) — за финото почистване на уплътнителните повърхности и седлата
- Четка — за почистване на канали, отвори и трудно достъпни места
- Нафта — за измиване на маслени и мазни замърсявания
- Парцали/кърпи — за избърсване и финално почистване

Всяка повърхност — особено уплътнителните и контактните — трябва да е перфектно чиста, без следи от ръжда, стари уплътнения или отлагания, преди да се пристъпи към оглед и оценка за годност.

***i** Почистените детайли се наредят на чиста работна повърхност, групирани по принадлежност. Следващата стъпка е огледът и преценката кои части се подменят.*

Самото разглобяване в детайли не изисква строга стъпка по стъпка процедура — всеки техник си има собствен подход и начин, започва откъдето му е по-удобно и както е свикнал. Важното е крайният резултат: всичко да е разглобено на съставните му части и частите да са подредени организирано, а не разхвърляни по работната масата.

След пълното разглобяване, прегледа и почистването на всички детайли, основното тяло и ключовите компоненти са готови за незадължителната, но силно препоръчителна процедура — восъчна обработка.

7.5 Потопяне във восъчна вана (незадължително, но препоръчително)

След перфектното почистване, измиване, подсушаване и продухване на основното тяло (корпуса) и на основните компоненти, те могат да се подложат на допълнителна защитна обработка — потопяне във вана с разтопен восък.

Тази процедура не е задължителна, но е силно препоръчителна, тъй като осигурява два ключови ефекта:

- Запечатване на дребни шупли и микропореста структура в леяното тяло — предотвратява микротечове
- Защита от корозия — восъкът образува защитен слой върху металните повърхности

Процедура за восъчна обработка

10. Основното тяло и основните компоненти (реле вентил, пълнител R, камера A, капак Ц и др.) трябва да са напълно почистени, измити с нафта или спирт, подсушени и продухвани от всички отвори и дюзи.
11. Потопете тялото и компонентите изцяло във ваната с разтопен восък.
12. Оставете няколко секунди, за да проникне восъкът в порите и дребните шупли.
13. Извадете частта и я издухайте незабавно от всякъде — всички отвори, дюзи, канали, резби — за да се отстрани излишният восък от функционалните повърхности.
14. Окачете детайла (на кука, стойка или специално приспособление) и го оставете да изсъхне на въздух.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не продухвайте частта след изсъхване на восъка — издухването трябва да стане веднага след изваждането, докато восъкът е течен.

i След изсъхване на восъка тялото е готово за монтаж на въртящото менгеме и сглобяване.

7.6 Подготовка за сглобяване

След изсъхването на восъка (или след почистването и сушенето, ако не се прилага восъчна обработка) основното тяло се монтира на въртящото менгеме в удобна работна позиция за сглобяване. Започва същинското сглобяване на вентила — монтаж на всички компоненти в обратен ред на демонтажа.

8. СГЛОБЯВАНЕ И МОНТАЖ

Сглобяването на вентила е критичната фаза на ремонта. То се извършва в обратен ред на разглобяването, но изисква строго спазване на редица особености, които гарантират правилното функциониране и херметичността на вентила.

8.1 Основни правила при сглобяване

Преди да започнете сглобяването, задължително се запознайте с тези критични правила:

Правило 1 — Приоритет на модулите

Започнете сглобяването винаги от **R пълнителя**. Без изправен R пълнител, вентилът не може да работи.

Правило 2 — 100% подмяна на гумените елементи

Пневматиката не търпи компромиси. Всички О-пръстени и маншети трябва да бъдат заменени с нови, независимо от визуалното им състояние. Дори гума, която изглежда перфектна, може да е загубила еластичност и да причини теч при работа под налягане и температурни промени.

⚠ ВНИМАНИЕ: Никога не използвайте повторно стари гумени уплътнения — това е почти гарантиран теч при изпитването.

Правило 3 — Инспекция на метало-гумените детайли

Метало-гумените детайли, трябва да се прегледат много внимателно. Дори микроскопично нараняване, одраскване или отлепване на гумения слой от металната основа е гаранция за бъдещ пропуск при изпитването на стенда.

! Най-сигурният вариант е пълната подмяна на всички метало-гумени детайли с нови. При съмнение — винаги подменяйте.

Правило 4 — Смазване

Използвайте само одобрената за целта специална грес (пневматична смазка, съвместима с гумените уплътнения). Нанасяйте тънък, почти прозрачен слой — излишната смазка привлича замърсявания и може да блокира малките канали и дюзи.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не използвайте произволна грес или масло — несъвместимите смазки разрушават гумените уплътнения.

8.2 Ред на сглобяване

Сглобяването се извършва в обратен ред на разглобяването.

15. Монтаж на А-клапана с приоритет в почистеното и подготвено тяло.
16. Монтаж на дюзовата вложка.
17. Монтаж на пълнител R.
18. Монтаж на останалите вътрешни компоненти — бутала, пружини, камери.
19. Монтаж на реле вентила или капака (в зависимост от модела).
20. Проверка за правилно позициониране на всички части.

8.3 Проверка след сглобяване

След сглобяването на вентила, но преди демонтирането му от въртящото менгеме, се извършва предварителна проверка:

- Визуален оглед — всички части монтирани правилно, без изкривявания
- Проверка за свободно движение на подвижните части (където е приложимо)
- Проверка за правилно затягане на всички винтове и гайки

***i** След предварителната визуална проверка следва задължителната финална проверка за течове с въздух под налягане.*

8.4 Финална проверка за течове и предварителна регулировка

След завършване на сглобяването и преди демонтирането от въртящото менгеме се извършва задължителна финална проверка за течове. Това е последната възможност да се открият и отстранят пропуски преди изпитването на стенда.

Зареждане и пълна проба за течове

1. Пуснете въздух и заредете вентила до работно налягане 5 bar.
2. Изчакайте 3–5 минути за зареждане на командна камера А.
3. Нанесете обилно сапунена вода или специална пяна за проверка на течове върху всички съединения, уплътнения, гайки, фланци и корпусни повърхности.
4. Проверете методично всички места — дори най-малък пропуск трябва да се отстрани.
5. При открит теч — изолирайте вентила, изпуснете въздуха, отворете проблемното място, коригирайте дефекта (подмяна на гума, дозатягане, почистване на повърхност) и повторете проверката.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не пренебрегвайте дори най-малките течове. Малък пропуск на менгемето става голям проблем на стенда и причина за отхвърляне на вентила при изпитването.

***i** Повторете проверката толкова пъти, колкото е необходимо, докато не сте напълно убедени, че няма никакъв пропуск.*

Предварителна регулировка на клапана за високо налягане

След успешната проверка за течове се извършва груба предварителна регулировка на клапана за високо налягане. Тази регулировка е "по усет" и има за цел да улесни финалната точна регулировка на стенда.

6. При зареден вентил (5 bar) завъртете регулировъчния винт на клапана за високо налягане леко в една или друга посока.
7. Това е груба настройка — не се цели точна регулировка, а само предварително позициониране в работния диапазон.

***i** Финалната точна регулировка на клапана за високо налягане се извършва на стенда по време на изпитването — там има прецизни измервателни уреди и възможност за точна настройка спрямо еталонните стойности.*

Демонтаж от въртящото менгеме

Едва след успешната проверка за течове, отстраняването на всички пропуски и предварителната регулировка вентилът се демонтира от въртящото менгеме и е готов за пренасяне на стенда за функционално изпитване и финална регулировка.

⚠ ВНИМАНИЕ: Не демонтирайте вентила от менгемето, докато не сте напълно сигурни, че няма никакъв пропуск на въздух.

9. ИЗПИТВАНЕ НА ВЕНТИЛА НА СТЕНДА

След успешното сглобяване и предварителната проверка вентилът се пренася на изпитателния стенд за функционално изпитване. Изпитването се провежда в строго съответствие с Приложение **21** (страници **225–230**) на **ПРИСС** — Правилник за ремонт и изпитване на спирачните системи на подвижния състав на БДЖ (черния правилник).

9.1 Монтаж на вентила на стенда

Вентилът се поставя на изпитателния стенд и се свързва към въздушните магистрали (главен въздухопровод, запасен резервоар, спирачен цилиндър) и измервателните уреди.

8. Поставете вентила на стенда в правилна работна позиция.
9. Затегнете четирите гайки M12 на челото — препоръчително е затягането на всички четири, но е допустимо и само две на кръст за ускорено изпитване.
10. Свържете въздушните магистрали към съответните отвори на вентила.
11. Свържете манометрите и записващите уреди.

***i** Препоръчително е затягането на всички четири гайки M12 за максимална стабилност при изпитването, но не е задължително — две гайки на кръст осигуряват достатъчно фиксиране за изпитателния процес.*

9.2 Процедури за изпитване — ПРИСС Приложение 21

Изпитването на функционалните вентили КЕО и КЕ1 включва 12 основни процеса, всеки от които проверява различни аспекти на функционалността и херметичността на вентила. Описанието на процесите, техническите условия за приемане и еталонните диаграми са дадени в следващите страници от **ПРИСС**.

Всеки процес има точно определени параметри на налягането, времеви интервали и критерии за годност. Процесите се извършват последователно от №1 до №12.

Технически условия за приемане (стр. 225)

Първите три процеса проверяват основните функции на вентила:

- Процес 1 — **Пълтност** (херметичност)
- Процес 2 — **Пълнене на работната камера**
- Процес 3 — **Пълнене на запасния резервоар**
-

ТЕХНИЧЕСКИ УСЛОВИЯ ЗА ПРИЕМАНЕ

на функционалните вентили КЕО и КЕ1 при стендови изпитания

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
1	Плътност	визуално	функционалният вентил се намазва	при заредена спиращка не се

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			със сапунена пяна, като се обръща внимание на фланцовите връзки, пробките, винтовите съединения и вентилационните отвори	допускат никакви пропуски на въздух през споменатите връзки и отвори
2	Пълнене на работната камера	изписва се кривата A_f	Товарен режим на товарообръщателя: кранмашинистът е поставен в положение "пътуване", спиращката не е заредена, пишещият апарат е свързан с работната камера	времето за повишаване на налягането в работната камера от 0 до 4.8 кгс/см ² трябва да бъде в границите 160 \ 200 секунди; времето за повишаване на налягането в работната камера от 3 \ 4 кгс/см ² – 40 \ рт 3 секунди
3	Пълнене на запасния резервоар	хронометър	при изпразнен запасен резервоар ръчката на кранмашиниста се	времето за зареждане трябва да се включва в

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			поставя на положение "пътуване" и се отчита времето за повишаване на налягането от 0 до 4.8 кгс/см ²	границите 45 \135секунди

Фигура 6: ПРИСС Приложение 21, стр. 225 — Процеси 1-3

Процеси 4-6 (стр. 226)

Следващите три процеса проверяват основните режими на спиране и разхлабване:

- Процес 4 — **Бързо спиране**
- Процес 5 — **Разхлабване** — изпразване на спирачния цилиндър и пълнене на запасния резервоар
- Процес 6 — **Степенно спиране и степенно разхлабване**

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
4	Процес "бързо спиране"	изписва се кривата $C_{\{SBQ\}}$	спирачката е заредена с въздух под налягане 5 кгс/см ² , ръчката на кранмашини	на графиката $C_{\{SBQ\}}$ трябва да се отчете скокът на налягането

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			ста се премества от положение "изолирано" на положение "бързо спиране"	от 0.6 до 0.8 кгс/см ² ; по-нататък графиката трябва да бъде плавна и без чупки до достигане на максималното налягане в спирачния цилиндър 3.8 $\sqrt{m}$ 0.1 кгс/см ² , времето за достигане на 95% от максималното налягане трябва да бъде 20 ÷ 28 секунди
5	Процес "разхлабване" – изпразване на спирачния цилиндър и пълнене на	изписват се едновременно кривите $C_{\{LG\}}$ и $R_{\{FG\}}$	пишещият апарат се свързва с обемите на спирачния цилиндър и	понижаването на налягането в спирачния цилиндър до 0.4 кгс/см ²

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
	запасния резервоар		на запасния резервоар; налягането в главния въздухопровод се повишава до 3 кгс/см² , след което се пуска в ход барабанът на пишещия апарат, а ръчката на кранмашини ста се оставя в положение "пътуване"	трябва да стане за време 40 ÷ 60 секунди ; когато налягането в спиращия цилиндър спадне на 0.4 кгс/см² , налягането в запасния резервоар трябва да е достигнало 4.7 ÷ 4.85 кгс/см² ; графиката $R_{\{FG\}}$ отначало трябва бързо да нараства, а с достигане на налягане 4.85 кгс/см² да показва стремеж

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
				към хоризонтиране
6	Степенно спиране и степенно разхлабване	изписват се последователно кривите $C_{\{BVG\}}$ и $C_{\{BLG\}}$	стендът се зарежда с въздух под налягане 5 кгс/см ² ; чрез последователно преместване на ръчката на кранмашини ста от "изолирано" на положение "служебно спиране", респ. "пътуване", се отчитат степените съответно на повишаване или	първата степен на повишаване на налягането в спирачния цилиндър трябва да бъде регистриран а след понижение на налягането в главния въздухопровод от 5 на 4.7 кгс/см ² ; на графиката от еталонната диаграма първата степен, означена със

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			намаляване на налягането в спирачния цилиндър	$C_{\{BVG\}} / L$ 0,3, е продължена 50 секунди, през което време функционалният вентил не трябва да саморазхлабва; функционалният вентил трябва да е в състояние да реализира по 9 степени на "задържане" и "разхлабване"
7	Чувствителността на функционалния вентил	изписва се кривата $C_{\{EG\}} 1,3$	стендът е зареден с въздух под налягане 5 кгс/см ² , ръчката на кранмашиниста се	функционалният вентил трябва да премине в положение "спиране" след 2.5 ÷ 3.5 секунди

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			поставя на "изолирано" положение, след което се създават изкуствени пропуски от главния въздухопровод през дюза ϕ 1,3 мм	
8	Нечувствителност на функционалния вентил	изписват се едновременно кривите $A_{\{EO,8\}}$ и $C_{\{EO,8\}}$	към пишещия апарат се свързват обемите на работната камера и спирачния цилиндър; след зареждане на стенда с въздух под налягане 5 кгс/см ² ръчката на кранмашини	предизвиканят темп на изпразване на главния въздухопровод до 4.4 кгс/см ² не бива да доведе до задействане на функционалния вентил в течение минимум на 50 секунди

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			ста се поставя на "изолирано" положение и от главния въздухопровод се създават изкуствени пропуски през дюза ϕ 0,8 мм	

Фигура 7: ПРИСС Приложение 21, стр. 226 — Процеси 4-8

Процеси 7-8 (стр. 227)

Проверка на чувствителността на вентила:

- Процес 7 — **Чувствителност** на функционания вентил
- Процес 8 — **Нечувствителност** на функционания вентил

Процеси 9-11 (стр. 228)

Проверка на специфични режими на работа:

- Процес 9 — **Бавно спиране**
- Процес 10 — **Процес разхлабване**
- Процес 11 — **Чувствителност** на функционания вентил

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
9	Процес "бързо спиране"	изписва се кривата $C_{\{SBP\}}$	Пътнически режим на товарообръщателя: стендът се зарежда с въздух под налягане 5 кгс/см ² , ръчката на кранмашиниста от положение "пътуване" се премества на положение "бързо спиране"	максималното налягане в спирачния цилиндър трябва да бъде 3.8 ± 0.1 кгс/см ² ; времето за достигане на 95% от максималното налягане в спирачния цилиндър е $3 \div 5$ секунди
10	Процес "разхлабване"	изписват се едновременно кривите $C_{\{LP\}}$ и $R_{\{FP\}}$	към пишещия апарат са свързани обемите на спирачния цилиндър и запасния резервоар; след повишаване на налягането в главния въздухопровод	времето за изпразване на спирачния цилиндър до 0.4 кгс/см ² е $15 \div 20$ секунди; когато налягането в спирачния цилиндър достигне 0.4

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			до 3.4 кгс/см ² се включва пишещият апарат, а ръчката на кранмашиниста се премества от "изолирано" положение на положение "пътуване"	кгс/см ² , налягането в запасния резервоар трябва да е достигнало 4.7 ÷ 4.85 кгс/см ²
1 1	Чувствителност на функционалния вентил	изписват се последователно кривите C_{EP} 1,3\$ и C_{EO,8}	стендът е зареден с въздух под налягане 5 кгс/см ² и ръчката на кранмашиниста е в "изолирано" положение; през дюза φ 1,3 мм от главния въздухопровод се създават изкуствени пропуски,	10 ÷ 15 секунди след включване на дюзата φ 0,8 мм функционалният вентил трябва самостоятелно да премине в положение "задържане"

№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			<p>докато функционалният вентил премине в положение "задържане" и преди налягането в спирачния цилиндър да е достигнало 1 кгс/см^2 се затваря кранът на тази дюза и се пуска въздух през дюза $\phi 0,6 \text{ мм}$ (от главния резервоар към главния въздухопровод), докато буталото на спирачния цилиндър започне бавно да се връща; в</p>	

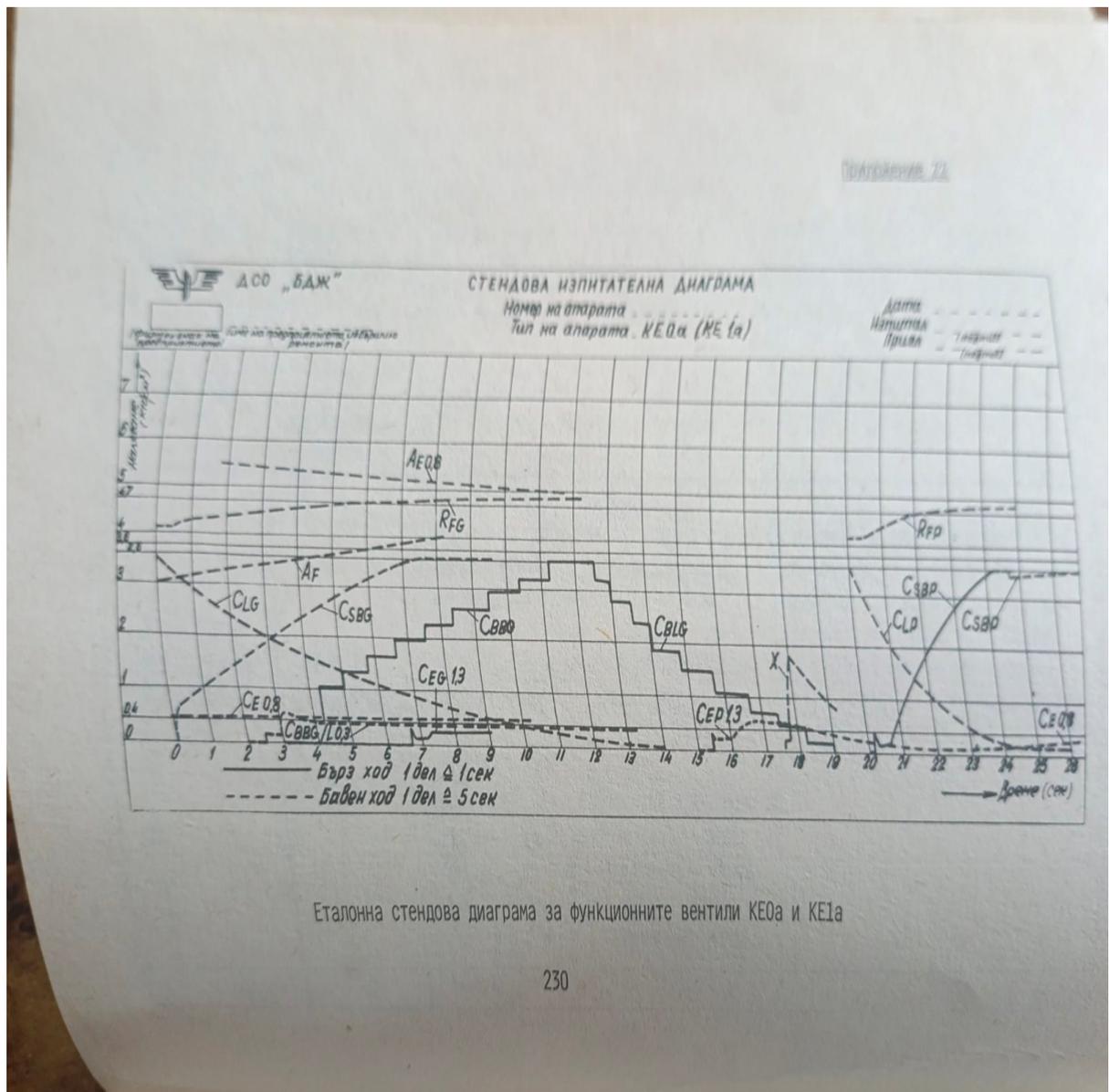
№	Проверява се	Регистрира се	Начин на проверяване	Технически условия за приемане
			този момент дюзата ϕ 0,6 мм се затваря и веднага се отваря дюза ϕ 0,8 мм	
1 2	Допълнително изпитание на изолиращите кранове	изписва се кривата X	стендът е зареден с въздух под налягане 5 кгс/см ² и ръчката на кранмашиниста е на положение "пътуване"; затваря се изолиращият кран на функционалния вентил, а след достигане на налягане в спирачния цилиндър 1.5 ÷ 2 кгс/см ² отново се включва	при затварянето на крана трябва да последва изпразване на запасния резервоар и пълнене на спирачния цилиндър; при отварянето настъпва разхлабване на спирачния цилиндър и пълнене на запасния резервоар

Процес 12 (стр. 229)

Заклучителен процес — проверка на изолиращите кранове:

Еталонна диаграма

Еталонната стендова диаграма показва очакваните криви на налягането при правилно функциониращ вентил. Тази диаграма се използва за сравнение с действителните резултати от изпитването.

9.3 Оценка на резултатите

След завършване на всички 12 процеса резултатите се оценяват спрямо техническите условия за приемане, дадени в ПРИСС. Вентилът се счита за годен, ако:

- Всички процеси са преминали успешно
- Измерените стойности на налягането и времето са в допустимите граници
- Записаните криви (ако има) съвпадат с еталонната диаграма
- Няма течове при пълнотата

⚠ ВНИМАНИЕ: При неуспешно преминато изпитване вентилът се демонтира от стенда, разглобява се отново и се извършва коригиращ ремонт на проблемните компоненти. Изпитването се повтаря.

При успешно изпитване вентилът се демонтира от стенда, маркира се като изправен, документира се в ремонтния протокол и се подготвя за монтаж на вагона или за складиране.

---

11. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящият наръчник покрива пълния цикъл на ремонта и изпитването на функционалните вентили КЕ0, КЕ1 и КЕ2 — от предварителната подготовка извън работилницата до успешното преминаване на функционалното изпитване на стенда.

Основните етапи, описани в наръчника:

- Предварителна подготовка — почистване и издухване
- Ремонт на чело — демонтаж, почистване, подмяна на гума и филтър, монтаж
- Проверка за течове на въртящото менгеме
- Разглобяване на вентила и почистване на детайлите
- Незадължителна, но препоръчителна восьчна обработка
- Сглобяване с критични правила за качество
- Функционално изпитване на стенда по ПРИСС Приложение 21

Строгото спазване на описаните процедури, редът на операциите и критериите за качество са гаранция за надеждната работа на вентила и безопасността на спирачната система.

КОНТАКТИ ЗА КОНСУЛТАЦИИ

Федя Серафиев *Специалист железопътни спирачни системи*

Технически консултант с над 35-годишен опит в диагностиката, ремонта и поддръжката на влакови спирачни системи (Knorr-Bremse, Oerlikon, Wabtec/Faiveley и др.). Предоставя експертни решения и обучения за железопътния сектор в България и Европа.

Свържете се с мен:

- Email: f.serafiev@itpraktika.com
- Уебсайт: spirachki.eu

За въпроси, предложения и обратна връзка: Посетете специализирания портал за железопътна техника и безопасност:

spirachki.eu

